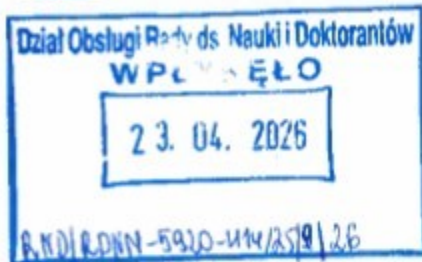

Alecepuj H22 ✓

UNIWERSYTET MEDYCZNY IM. KAROLA MARCINKOWSKIEGO W POZNANIU

KLINIKA ROZRODCZOŚCI

Poznań, 12. 04. 2026r.

RECENZJA

osiągnięcia naukowego oraz całokształtu dorobku naukowego
dr n. społ. Antoniny Doroszewskiej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora
habilitowanego
w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu dyscyplina nauki medyczne

I. Podstawa opracowania recenzji

Recenzję sporządzono na podstawie dokumentacji habilitacyjnej przedłożonej przez dr Antoninę Doroszewską, obejmującej autoreferat, wykaz publikacji naukowych, informacje dotyczące aktywności naukowej, dydaktycznej oraz organizacyjnej kandydatki.

Szczególną uwagę poświęcono osiągnięciu naukowemu wskazanemu przez Habilitantkę, którym jest monografia zatytułowana „Perspektywa pacjenta w komunikacji medycznej – praktyka i dydaktyka”. Oceny dokonano zgodnie z obowiązującymi kryteriami stosowanymi w postępowaniach habilitacyjnych w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu dyscyplina nauki medyczne, zgodnie z art. 219, Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. (z późn. zm.). Dr Antonina Doroszevska uzyskała stopień doktora nauk społecznych w 2013 r. na Uniwersytecie Warszawskim na podstawie rozprawy doktorskiej poświęconej społecznym rolom położnych. Jej działalność naukowa i dydaktyczna od wielu lat związana jest z Warszawskim Uniwersytem Medycznym, gdzie pracuje w Studium Komunikacji Medycznej. Habilitantka pełni funkcję kierownika tej jednostki oraz angażuje się w działania na rzecz rozwoju dydaktyki medycznej, w tym jako pełnomocnik rektora ds. rozwoju dydaktyki. Profil badawczy kandydatki ma charakter interdyscyplinarny, łączący elementy socjologii zdrowia, komunikacji medycznej oraz dydaktyki medycznej. Tego typu podejście jest coraz częściej spotykane w badaniach nad jakością opieki zdrowotnej oraz kompetencjami społecznymi pracowników ochrony zdrowia.

II. Ocena osiągnięcia naukowego

Osiągnięciem naukowym przedstawionym w postępowaniu habilitacyjnym jest autorska monografia zatytułowana „Perspektywa pacjenta w komunikacji medycznej. Praktyka i dydaktyka”, w której habilitantka podejmuje problematykę komunikacji klinicznej z perspektywy pacjenta oraz proponuje autorski model konceptualny tego zagadnienia. Publikacja pt. Perspektywa pacjenta w komunikacji medycznej. Praktyka i dydaktyka została wydana w 2025 roku przez Wydawnictwo Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Książka liczy 224 strony i zawiera zarówno rozbudowaną część teoretyczną, jak i wyniki badań empirycznych dotyczących postaw studentów kierunków medycznych wobec komunikacji medycznej oraz znaczenia perspektywy pacjenta w praktyce klinicznej.

Monografia podejmuje problematykę komunikacji medycznej oraz rolę perspektywy pacjenta w procesie leczenia i w edukacji medycznej. Tematyka ta wpisuje się w rozwijający się w ostatnich dekadach nurt badań nad opieką skoncentrowaną na pacjencie oraz nad znaczeniem kompetencji komunikacyjnych w praktyce medycznej.

Recenzowana monografia posiada przejrzystą i logiczną strukturę. Składa się z części teoretycznej, przeglądu aktualnej literatury (235 pozycji) oraz części empirycznej zawierającej wyniki badań własnych autorki.

W pracy przedstawiono m.in.:

- analizę przemian społecznych wpływających na relacje lekarz–pacjent,
- omówienie modeli komunikacji medycznej,
- analizę koncepcji opieki skoncentrowanej na pacjencie,
- wyniki badań dotyczących postaw studentów kierunków medycznych,
- propozycję modelu komunikacyjnego opartego na protokole PERSPECTIVE.

Autorka pokazuje, że skuteczność opieki zdrowotnej zależy nie tylko od wiedzy medycznej, lecz także od zdolności personelu medycznego do rozumienia doświadczeń i potrzeb pacjentów. W tym kontekście komunikacja medyczna jest przedstawiona jako jeden z kluczowych elementów procesu terapeutycznego. Recenzowana monografia podejmuje aktualny i istotny problem badawczy dotyczący znaczenia perspektywy pacjenta w komunikacji medycznej oraz w procesie kształcenia kompetencji komunikacyjnych personelu medycznego.

Do najważniejszych elementów oryginalności pracy należy zaliczyć:

1. próbę pogłębionej konceptualizacji pojęcia perspektywy pacjenta,
2. analizę tego pojęcia w kontekście interdyscyplinarnym,
3. połączenie refleksji teoretycznej z badaniami empirycznymi,
4. wskazanie znaczenia perspektywy pacjenta w procesie dydaktycznym.

Autorka analizując pojęcie „perspektywy pacjenta”, wskazując na jego złożony charakter i wielowymiarowość. W pracy podkreśliła, że doświadczenie choroby nie ogranicza się wyłącznie do wymiaru biologicznego, lecz obejmuje również aspekty psychologiczne, społeczne oraz egzystencjalne.

Istotnym elementem oryginalności pracy jest również przedstawienie perspektywy pacjenta jako kategorii analizowanej jednocześnie w trzech wymiarach:

- jako przedmiot badań naukowych,
- jako element praktyki klinicznej,
- jako istotny komponent dydaktyki medycznej.

Autorka integruje w analizie dorobek różnych dyscyplin naukowych, takich jak medycyna, socjologia zdrowia, psychologia oraz etyka medyczna. Takie interdyscyplinarne podejście należy uznać za szczególnie wartościowe w kontekście współczesnych badań nad komunikacją w ochronie zdrowia. Autorka wskazuje, że doświadczenie choroby obejmuje nie tylko wymiar biologiczny, lecz także psychologiczny, społeczny oraz egzystencjalny. Takie ujęcie wpisuje się w współczesne podejście do opieki zdrowotnej określane jako patient-centered care.

Za istotny wkład autorki należy uznać również zaproponowanie modelu komunikacyjnego opartego na protokole PERSPECTIVE, który może znaleźć zastosowanie zarówno w praktyce klinicznej, jak i w kształceniu studentów kierunków medycznych.

Ocena metodologii przeprowadzonych badań

Część empiryczna pracy obejmuje badania przeprowadzone wśród studentów kierunków medycznych. Badanie objęło 1651 studentów kierunków medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Zastosowano zarówno autorski kwestionariusz ankiety, jak i dwa standaryzowane narzędzia psychometryczne – Communication Skills Attitude Scale oraz Jefferson Scale of Empathy. Niewątpliwą zaletą badań jest duża liczebność próby oraz

zastosowanie uznanych narzędzi pomiarowych. Warto także docenić wykorzystanie elementu badania podłużnego, co w badaniach edukacyjnych nie jest rozwiązaniem powszechnym.

Analizy dotyczą między innymi:

- nastawienia studentów wobec nauki komunikacji,
- poziomu empatii,
- opinii dotyczących znaczenia perspektywy pacjenta w praktyce medycznej.

W badaniach wykorzystano uznane narzędzia psychometryczne. Zastosowana metodologia jest poprawna i odpowiada standardom badań prowadzonych w obszarze komunikacji medycznej.

Na pozytywną ocenę zasługują:

- przejrzyste przedstawienie procedury badawczej,
- szczegółowa charakterystyka próby badawczej,
- wykorzystanie analiz statystycznych,
- rozbudowane aneksy zawierające wyniki badań.

Znaczenie pracy dla rozwoju dyscypliny

Recenzowana monografia wnosi istotny wkład w rozwój badań nad komunikacją medyczną oraz edukacją medyczną.

W szczególności należy podkreślić, że praca:

- rozwija refleksję nad znaczeniem perspektywy pacjenta w opiece zdrowotnej,
- wskazuje na rolę kompetencji komunikacyjnych w procesie leczenia,
- dostarcza danych empirycznych dotyczących postaw studentów kierunków medycznych,
- formułuje rekomendacje dla dydaktyki medycznej.

Autorka wskazuje również, że uwzględnianie perspektywy pacjenta wpływa na:

- większą skuteczność terapii,
- lepszą współpracę pacjenta z personelem medycznym,
- większą satysfakcję pacjentów z opieki zdrowotnej.

Pomimo licznych walorów naukowych pracy należy wskazać również pewne ograniczenia badawcze.

1. Ograniczenia związane z doбором próby

Badania przeprowadzono w jednym ośrodku akademickim i koncentrują się głównie na studentach kierunków medycznych. W mojej ocenie ogranicza to możliwość uogólnienia uzyskanych wyników na populację studentów innych uczelni medycznych. Na marginesie

należy zauważyć, że różnice programowe pomiędzy uczelniami medycznymi mogą mieć również istotny wpływ na postawy studentów wobec komunikacji medycznej.

Nie uwzględniono natomiast innych grup społecznych, które mogłyby stanowić ważny punkt odniesienia dla analiz, takich jak studenci uczelni pozamedycznych czy sami pacjenci.

W szczególności brak bezpośredniego uwzględnienia pacjentów jako uczestników badań stanowi istotne ograniczenie w kontekście tematyki monografii. Analiza doświadczeń pacjentów znajdujących się na różnych etapach choroby – np. przed rozpoczęciem leczenia, na początku terapii czy w trakcie jej trwania – mogłaby znacząco wzbogacić przedstawioną w pracy perspektywę badawczą.

2. Charakter deklaratywny badań

Badania opierają się przede wszystkim na deklaracjach respondentów oraz samoocenie kompetencji komunikacyjnych. W literaturze przedmiotu wielokrotnie wskazywano, że samoocena kompetencji komunikacyjnych nie zawsze koreluje z rzeczywistymi umiejętnościami w sytuacji klinicznej. W mojej ocenie w przyszłości warto byłoby rozważyć zastosowanie metod obserwacyjnych lub analizę nagrań rozmów klinicznych.

3. Walidacja autorskiego modelu

Protokół PERSPECTIVE stanowi interesującą propozycję teoretyczno-dydaktyczną. Jednakże jego skuteczność w praktyce klinicznej nie została jeszcze w pełni zweryfikowana empirycznie. W mojej ocenie wymaga to dalszych badań walidacyjnych.

4. Kolejnym elementem jest zastosowana strategia metodologiczna, która opiera się głównie na badaniach ilościowych, co powoduje brak triangulacji metod badawczych. Włączenie metod jakościowych, takich jak pogłębione wywiady czy analiza narracji pacjentów, mogłoby umożliwić bardziej pogłębione uchwycenie doświadczenia choroby i relacji lekarz–pacjent.

5. Na koniec, jako recenzent muszę zauważyć pewną rozbieżność między szerokim zakresem sugerowanym w tytule pracy a rzeczywistym zakresem części empirycznej. Tytuł monografii wskazuje na analizę perspektywy pacjenta, natomiast badania empiryczne dotyczą przede wszystkim postaw studentów wobec znaczenia tej perspektywy w praktyce medycznej.

Podsumowanie uwag krytycznych

Wskazane wyżej ograniczenia mają przede wszystkim charakter metodologiczny i dotyczą zakresu przeprowadzonych badań. Należy jednak podkreślić, że nie podważają one zasadniczej

wartości poznawczej monografii. Recenzowana praca stanowi bowiem spójne i dobrze ugruntowane w literaturze opracowanie naukowe, które w sposób przekonujący ukazuje znaczenie komunikacji w procesie opieki medycznej oraz w kształceniu przyszłych pracowników ochrony zdrowia. Zidentyfikowane ograniczenia należy raczej traktować jako wskazanie kierunków dalszych badań, które mogłyby w przyszłości pogłębić i rozszerzyć przedstawioną w monografii problematykę.

III. Ocena dorobku publikacyjnego i bibliometrycznego

Dorobek naukowy habilitantki koncentruje się wokół problematyki komunikacji medycznej oraz edukacji medycznej. Należy podkreślić jego spójność tematyczną oraz konsekwentny rozwój problematyki badawczej. Jednocześnie należy zauważyć, że w obszarze komunikacji medycznej rośnie znaczenie publikacji w czasopismach o zasięgu międzynarodowym.

W mojej ocenie dalszy rozwój naukowy habilitantki powinien obejmować zwiększenie liczby publikacji w wysoko punktowanych czasopismach indeksowanych w międzynarodowych bazach danych.

IV. Ocena działalności dydaktycznej

Działalność dydaktyczna habilitantki stanowi niewątpliwie jeden z mocniejszych elementów jej dorobku. Kandydatka od wielu lat prowadzi zajęcia z zakresu komunikacji medycznej oraz aktywnie uczestniczy w rozwoju programów dydaktycznych dla studentów kierunków medycznych.

V. Ocena działalności organizacyjnej

Habilitantka wykazuje znaczną aktywność organizacyjną, czego wyrazem jest kierowanie Studium Komunikacji Medycznej oraz udział w inicjatywach dotyczących rozwoju dydaktyki medycznej na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym. Konkluzja końcowa.

W posumowaniu mojej recenzji dorobku naukowego, dydaktyczno-organizacyjnego oraz osiągnięcia naukowego, opartego na monografii dr n. społ. Antoninę Doroszewską, stwierdzam, że:

1. Przedstawiona do oceny monografia stanowi wartościowe i oryginalne opracowanie naukowe, podejmujące ważny problem badawczy o dużym znaczeniu dla współczesnej medycyny oraz edukacji medycznej. Uwzględniając zarówno walory

naukowe pracy, jak i wskazane ograniczenia, stwierdzam, że recenzowana monografia stanowi istotny wkład w rozwój badań nad komunikacją medyczną oraz edukacją medyczną.

2. Autorka wykazała się bardzo dobrą znajomością literatury przedmiotu, umiejętnością prowadzenia analiz teoretycznych oraz kompetencją w zakresie badań empirycznych.

3. Publikacje habilitantki są oparte na szerokiej wiedzy kandydatki w tej dziedzinie i wnoszą nowe dane pozwalające na prorokowanie dalszego rozwoju naukowego zespołu, w którym pracuje w tej dziedzinie.

4. Przedstawiony dorobek naukowy, jak i dydaktyczny, świadczy o tym, że Habilitantka należy do ekspertów krajowych w reprezentowanej przez siebie dziedzinie naukowej, mającej istotny wpływ na stan wiedzy i kierunki dalszych badań.

5. Jej prace oryginalne, ujęte poza cyklem, jak i rozdziały w monografiach, a także liczne wystąpienia na konferencjach naukowych określają jej kierunek zainteresowań naukowych. Wskazują one, iż niezależnie od rozprawy habilitacyjnej jest to „znaczný dorobek” świadczący o tym, że kandydatka uzyskała już w swym środowisku autorytet specjalisty w zakresie reprezentowanej dyscypliny naukowej.

Sylwetka dr nauk społ. Antoniny Doroszewskiej, jej doświadczenie naukowe i dydaktyczne, a szczególnie jej dorobek naukowy, którego zwięzczeniem jest osiągnięcie naukowe, oraz cykl prac, upoważniają mnie do rekomendowania Radzie Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego jej osoby do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauk medycznych, zgodnie z art. 219, Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. (z późn. zm.)

prof. dr hab. Ewa Wender- Ożegowska

Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego
w Poznaniu
Klinika Rozrodczości
Polna 33, 60-535 Poznań
e-mail: ewozegow@ump.edu.pl
www.ump.edu.pl

UNIWERSYTET MEDYCZNY
IM. KAROLA MARCINKOWSKIEGO
W POZNANIU